

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.02.2009, sp. zn. 3 Tdo 115/2009, ECLI:CZ:NS:2009:3.TDO.115.2009.1

Číslo: 28/2010

Právní věta: Skutková podstata trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. vyžaduje přisvojení si cizí věci (nebo jiné majetkové hodnoty), která byla pachateli svěřena. Jestliže pachatel byl na základě smlouvy (např. smlouvy o zajištění ostrahy a ochrany majetku) zavázán pouze střežit cizí věci před odcizením, poškozením nebo zničením, pak mu tyto věci nebyly svěřeny, tj. předány do jeho dispozice, a nedostaly se tak z faktické moci jejich vlastníka či jiné oprávněné osoby. Proto jednání pachatele, který si neoprávněně přisvojí takové střežené věci tím, že se jich zmocní, nevykazuje zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák., ale za splnění dalších podmínek půjde o trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák. *) *)
Poznámka redakce: Nyní jde o rozlišení trestných činů krádeže podle § 205 odst. 1 a zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.02.2009

Spisová značka: 3 Tdo 115/2009

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Krádež, Zpronevěra

Předpisy: § 247 odst. 1 tr. zák.
§ 248 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného P. L. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 50 To 462/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp. zn. 2 T 101/2007, a současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Plzni přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. 2 T 101/2007, byl obviněný P. L. uznán vinným pokračujícím trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zák., kterého se dopustil skutkem popsáním ve výrokové části rozsudku tím, že v úmyslu získat neoprávněný majetkový prospěch na konci září 2003 v L., v objektu bývalého mlýna z bytu Ing. H. F. a Ing. V. F. a z přilehlého skladu, bez souhlasu vlastníků a v rozporu se svými povinnostmi ze

smlouvy o zajištění ostrahy a ochrany majetku ze dne 23. 8. 2003 za pomoci dalších osob, odvezl kuchyňskou linku zn. Koryna, včetně vestavěných spotřebičů zn. Miele a zn. Fuji z majetku manželů F., dále odvezl skládací pruty zn. Balzer a Zepco, rybářské oblečení, krmiva pro ryby, podběráky, háčky, olůvka, navijáky, elektronické hlásiče a další rybářské potřeby z majetku spol. F. – Rybářské centrum, s. r. o., poté věci uskladnil v neobydleném objektu v obci F., následně rybářské zboží odprodal další osobě a takto získané peníze si ponechal, ostatní věci odtud odvezl a dále je zadržuje na neznámém místě, majitelům je do současné doby nevrátil, přičemž tímto jednáním způsobil Ing. H. F. a Ing. V. F. škodu nejméně ve výši 253 000 Kč a spol. F. – Rybářské centrum, s. r. o., škodu nejméně ve výši 916 900 Kč, tedy poškozeným subjektům škodu v celkové výši 1 170 400 Kč.

Podle § 37 tr. zák. bylo upuštěno od uložení souhrnného trestu ve vztahu k rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka Liberec ze dne 12. 5. 2006, sp. zn. 52 T 22/2005, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 2007, sp. zn. 10 To 85/2006. Výrokem podle § 229 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o uplatněném nároku na náhradu škody.

O odvolání státního zástupce Okresního státního zastupitelství Plzeň-jih a o odvolání obviněného rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 50 To 462/2008, jímž tato odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

Proti citovanému rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný P. L. jako osoba oprávněná dovolání, a to včas, prostřednictvím svého obhájce a za splnění všech dalších zákonem pro podání dovolání vyžadovaných náležitostí. Uplatněným dovolacím důvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. c), d), g) tr. ř.

V odůvodnění mimořádného opravného prostředku dovolatel uvedl, že se domnívá, že byl zkrácen na svých procesních právech, neboť mu byla odepřena osobní účast na jednání a osobní pronesení závěrečného návrhu ve věci, a dále mu bylo znemožněno využít právní pomoci obhájkyne v průběhu řízení. K tomu došlo tak, že v průběhu hlavního líčení požádal nepřítomný dovolatel prostřednictvím své obhájkyne o odročení jednání s odůvodněním, že chce pronést závěrečný návrh ve věci. Předsedkyně senátu přerušila hlavní líčení a telefonicky se spojila s Věznicí M., kde se dovolatel nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, za účelem zjištění, zda trvá na osobním pronesení závěrečného návrhu. Hovor proběhl bez účasti obhájkyne dovolatele. Předsedkyně senátu pak oznámila, že dovolatel na osobním přednesu závěrečné řeči netrvá. Dovolatel je přesvědčen, že mu bylo odňato právo na využití služeb svého obhájce a na poradu s ním i během úkonu v trestním řízení. Dovojuje, že souhlas s dokončením projednání věci bez jeho přítomnosti nelze považovat za projev jeho vůle, neboť byla porušena práva podle § 36 a § 33 odst. 1 tr. ř. Tímto jsou naplněny dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. c), d) tr. ř. Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je podle tvrzení dovolatele naplněn tím, že soud hodnotil důkazy tak, že uvěřil pouze jednomu svědkovi. Nedůvěryhodnost ostatních svědků dovodil z toho, že již byli trestně stíháni. Dovolatel vyslovil nesouhlas s tím, aby věrohodnost svědka byla posuzována podle jeho trestní minulosti. Dále vyslovil tezi, že výpovědi ostatních svědků nebyly přijatelné proto, že vyzněly ve prospěch dovolatele. Dovolatel míní, že odvolací soud porušil ustanovení § 263 odst. 7 tr. ř., když odmítl výslech navrženého svědka. Odvolací soud se také nezabýval námitkami dovolatele ve vztahu k právní kvalifikaci jeho jednání. Z rozsudku soudu prvního stupně plyne, že dovolatel měl být odpovědný za majetek nejen poškozené společnosti, ale i za osobní majetek dalších osob. Ovšem smlouva, jež má být základem trestní odpovědnosti podle § 248 tr. zák., byla uzavřena se společností a jejím předmětem byla ochrana majetku společnosti, rozšířena byla na ostrahu osob, nikoli jiného majetku. K této námitce však nebylo přihlédnuto.

S ohledem na výše uvedené pak dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 50 To 462/2008, zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal Krajskému soudu v Plzni k novému projednání a rozhodnutí.

Do dnešního dne Nejvyšší soud neobdržel písemné vyjádření nejvyšší státní zástupkyně k dovolání.

Na tomto místě je nutno připomenout, že dovolání jako mimořádný opravný prostředek lze podat výlučně z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. Je tedy nezbytné posoudit, zda uplatněné dovolací důvody v dané věci jsou těmi, které lze považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, když bez jejich existence nelze vůbec provést přezkum napadeného rozhodnutí.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. spočívá v tom, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona měl mít. Jde tedy o porušení ustanovení o nutné obhajobě (viz ustanovení § 36 tr. ř.). Tato situace je důvodem dovolání bez ohledu na to, z jakého důvodu uvedeného v § 36 tr. ř. musel mít obviněný v řízení obhájce, popřípadě zda šlo o jediný důvod nutné obhajoby či více takových důvodů. Právo na obhajobu totiž patří mezi nejdůležitější procesní práva a je garantováno jak mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách (viz např. čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), tak i ústavními předpisy (viz čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod).

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. spočívá v tom, že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Předmětný dovolací důvod je proto dán za předpokladu, že v rozporu se zákonem bylo hlavní líčení nebo veřejné zasedání konáno v nepřítomnosti obviněného, ačkoliv měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna. To znamená, že by vzhledem k nesprávnému postupu soudu byl obviněný zkrácen ve svém právu, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti, a aby se mohl vyjádřit k prováděným důkazům, event. provedení dalších důkazů navrhopat (srov. přiměřeně čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

Důvod dovolání vymezený ustanovením § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Poukazem na uvedený dovolací důvod se nelze v zásadě domáhat přezkoumání skutkových zjištění, pokud tato jsou do té míry úplná, že z nich lze vyvodit při rozumné a logické interpretaci adekvátní právní závěry (právně kvalifikovat, o který trestný čin jde). Skutkový stav je takto při rozhodování soudů hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny v souvislosti s provedeným dokazováním a následně právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Za dané situace se tak nelze s poukazem na označený dovolací důvod domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na kterých je napadené rozhodnutí vystavěno.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. naplněn nebyl, neboť dovolatel v řízení obhájce měl. Obhájkyňi mu byla ustanovena advokátka JUDr. I. Č. rozhodnutím Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 25. 8. 2006, a to poté, co si dovolatel obhájce nezvolil sám, ani mu nebyl zvolen jinou oprávněnou osobou, ačkoli byl o této možnosti poučen přípisem policejního komisaře ze dne 4. 8. 2006, který byl dovolateli doručen dne 8. 8. 2006.

Co se týče přítomnosti dovolatele při hlavním líčení, zákon porušen nebyl. Dovolatel měl možnost se hlavního líčení zúčastnit, ale této možnosti z vlastního rozhodnutí nevyužil, když dne 11. 6. 2008 požádal, aby hlavní líčení nařizené na den 26. 6. 2008 bylo konáno v jeho nepřítomnosti. Žádost byla vznesena bez jakýchkoli výhrad. Toto své rozhodnutí mohl dovolatel se svou obhájkyňi konzultovat. Soud prvního stupně tedy postupoval zcela v souladu s ustanovením § 202 odst. 4, 5 tr. ř., jestliže rozhodl o konání hlavního líčení dne 26. 6. 2008 v nepřítomnosti obviněného. V jeho závěru tlumočila obhájkyňe žádost obviněného o opětovné odročení hlavního líčení s tím, že chce sám přednést závěrečnou řeč. Předsedkyně senátu se po přerušení hlavního líčení s odvolatelem telefonicky spojila za účelem ověření jeho stanoviska. Dovolatel souhlasil s tím, aby obhájkyňe jím sepsaný závěrečný návrh přečetla, k čemuž také došlo. Na své žádosti netrval. Nutno zdůraznit, že v projevu vůle

obviněného, jímž žádal o konání hlavního líčení v nepřítomnosti, muselo být zahrnuto vědomí možnosti, že při tomto jednání bude věc u prvostupňového soudu nepravomocně skončena, tudíž budou přednášeny závěrečné návrhy procesních stran. Tomu ostatně jednoznačně svědčí již zmíněný obviněným sepsaný závěrečný návrh, který měla k dispozici jeho obhájkyň. Proto podle přesvědčení Nejvyššího soudu neexistoval důvod pro opětovné odročení hlavního líčení. Nejvyšší soud tedy konstatuje, že dovolatel ve svém právu, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti, zkrácen nebyl, a v dalším odkazuje na odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu. Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. naplněn nebyl.

Pokud se jedná o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., byl uplatněn právně relevantně pouze částečně. Dovolatel v prvé řadě nesouhlasil s tím, že odvolací soud odkázal na rozhodnutí soudu prvního stupně, zejména pak na důvody, proč neuvěřil svědkům svědčícím ve prospěch dovolatele. Napadal tak způsob hodnocení důkazů soudu obou stupňů a domáhal se fakticky revize skutkových zjištění, což pod zmiňovaný dovolací důvod nespadá. V otázce odmítnutí výslechu svědka navrženého v odvolacím řízení Nejvyšší soud odkazuje na odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu, kde odvolací soud podrobně vyložil, z jakých důvodů výše specifikovaný důkazní návrh zamítl. Je třeba dodat, že již prvostupňový soud podrobně logicky zdůvodnil své hodnocení věrohodnosti jednotlivých svědků, když nemohl přehlédnout významné rozdíly v jejich výpovědích v jednotlivých stádiích trestního řízení, které nebyli schopni hodnověrně vysvětlit. Není tedy pravdou, že soudy nahlížely na věrohodnost svědků pouze pohledem na jejich trestní minulost.

Právně relevantní byly námitky dovolatele stran použité právní kvalifikace jeho jednání, když uvedl, že smlouva, kterou uzavřel s poškozenou svědkyní, resp. společností, jejíž byla jednatelkou, se vztahovala pouze na ochranu majetku společnosti, rozšířena byla toliko na ostrahu osob, nikoli dalšího majetku. Proto obviněný neměl být činěn trestně odpovědným v rámci použité právní kvalifikace i za věci z majetku manželů F. v hodnotě 253 000 Kč.

Touto otázkou se soudy nezabývaly. Okresní soud pouze konstatoval, že měla být prováděna i ostraha osob v předmětném objektu, ústními ujednáními byla modifikována uzavřená písemná smlouva mezi společností F. - Rybářské Centrum, s. r. o., a společností S. I., k. s., zastoupenou obviněným. K ostraze tak nebyly určeny pouze věci uložené ve skladu společnosti F. - Rybářské Centrum, s. r. o., ale věci v celém objektu, tedy i v majetku manželů F. Krajský soud nezaujal k věci stanovisko.

Takový závěr ovšem nemá oporu v provedených důkazech. Obviněný uvedl, že ostraha byla zaměřena na majetek zájmové společnosti a byla prováděna i ostraha osob. Shora uvedená předmětná smlouva výslovně vymezila povinnost ostrahy dvou spodních pater objektu, „spočívající v zajištění bezpečnosti daných prostor a následně ochraně veškerého majetku“ společnosti F. - Rybářské Centrum, s. r. o., umístěného v daných prostorách, dále „v zajištění bezpečnosti a ochrany majitelů společnosti a zaměstnanců“. Je tedy zřejmé, že smlouva nestanovila povinnost ostrahy soukromého majetku majitelů jmenované společnosti.

Bylo však třeba pečlivě se zabývat i tím, zda jednání obviněného je možno kvalifikovat jako naplnění všech znaků trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1 již v základní skutkové podstatě. Právní kvalifikace tímto trestným činem byla odvozena ze smlouvy nazvané „smlouvou o zajištění ostrahy a ochrany majetku a osob“. Skutková podstata trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. vyžaduje přisvojení si cizí věci, která byla pachateli svěřena. Není pochyb, že v tomto případě si obviněný přisvojil věci cizí.

Soudy však měly vyřešit otázku, zda se jednalo také o věci svěřené. Podle ustálené právní terminologie je věc jinému svěřena tehdy, jestliže je mu předána do faktické moci, do dispozice, což ho současně opravňuje s věcí určitým dovořeným či požadovaným způsobem nakládat. Není

podmínkou pro naplnění skutkové podstaty trestného činu zpronevěry, aby ten, kdo věc svěřuje, byl současně jejím vlastníkem. Právní vztah mezi tím, kdo věc jinému svěřuje (svěřitelem) a tím, komu je věc svěřena, bývá obvykle založen různými typy smluv, např. leasingovou smlouvou, smlouvou mandátní, smlouvou zprostředkovatelskou, smlouvou o obstarání věci apod. Podmínkou je, aby věc nepřešla do vlastnictví druhé smluvní strany (k tomu např. č. 23/2004 Sb. rozh. tr.). Zpronevěřena nemůže být ani věc, která se fakticky nedostala z moci vlastníka či oprávněného držitele. Podle jazykového výkladu, který ostatně vyplývá i ze slovníku spisovné češtiny, je výraz „svěření“ jednak termínem pro pojmenování reálného předání věci jinému, jednak obrazným, abstraktním vyjádřením určitého vztahu, který může, ale také nemusí být konkretizován mezi právními subjekty jak co do reálného obsahu, tak co do vztahu právního (např. svěření kulturního dědictví příštím generacím). V posuzovaném případě byla podle názoru Nejvyššího soudu nesprávně dovozena odpovědnost dovolatele za trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. již v základní skutkové podstatě označením přisvojených si cizích věcí jako věcí dovolateli svěřených, přičemž však ono „svěření“ zde daleko spíše naplňovalo druhý ze shora popsaných významů. Takový význam však nemá právní relevanci. Dovolatel byl zavázán věci střežit před odcizením, poškozením, popř. zničením, do dispozice mu předány nebyly, nedostaly se z faktické moci vlastníka. Nazíráno optikou opačného výkladu, hlídač (vrátný) jakéhokoli, byť sebevětšího objektu, by musel být činěn odpovědným za trestný čin zpronevěry a nikoli krádeže, pokud by si přisvojil jakoukoli věc trestně - právně relevantní hodnoty ze střeženého objektu.

Nejvyšší soud tedy zaujal právní názor, že dovolatel se nedopustil trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zák., jak rozhodl soud prvního stupně a odvolací soud toto rozhodnutí potvrdil.

Z výše uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl dovolatelem právně relevantně uplatněn, když bylo zpochybněno právní posouzení skutku, a to důvodně. Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného napadené usnesení Krajského soudu v Plzni jako soudu dovolacího v celém rozsahu zrušil. Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Krajskému soudu v Plzni pak přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Při novém rozhodování se jmenovaný soud vypořádá se shora uvedenou problematikou, znovu zhodnotí provedené důkazy v souladu s jejich obsahem, vyhodnotí charakter uzavřené smlouvy a právní povahu věcí odvezených z objektu poškozené. Následně rozhodne, zda a jakého trestného činu se dovolatel dopustil. Bude přitom vázán právním názorem, který v tomto usnesení Nejvyšší soud vyslovil (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

Nutno připomenout, že rozhodnutí Krajského soudu v Plzni bylo zrušeno jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného P. L., takže v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

Toto rozhodnutí učinil dovolací soud v neveřejném zasedání za splnění podmínek ustanovení § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.